

เรียนรู้ภาษาไทยโบราณผ่านภาษาตระกูลมอญ-เขมร สาขาขมุ๊ก

Learning about Ancient Thai from the Khmuic Languages of the Mon-Khmer Language Family

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ

บทคัดย่อ

นักภาษาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ เกิดณี (1965) ดาวน์เนอร์ (1992) และ สวานเทสสัน (2011) ได้ชี้ให้เห็นว่า มีคำยืมภาษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาษาไทสาขาวัดวันตกเฉียงใต้ (ส่วนใหญ่จากภาษาลาวและไทลื้อ) ในภาษาขมุ๊กซึ่งเป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมรสาขาขมุ๊กเป็นจำนวนมาก และเสียงในคำภาษาไทยโบราณซึ่งยืมเข้ามาในภาษาขมุ๊กในช่วงเวลาที่ต่างกันยังถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีในคำยืมเหล่านี้ เนื่องจากผู้เขียนมีข้อมูลภาคสนามภาษาสาขาขมุ๊กซึ่งเก็บข้อมูลเองจำนวน 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาขมุ๊กบ้านไร่ (อุทัยธานี) ขมุ๊กทุ่งช้าง (น่าน) ไปรบ่อเกลือ (น่าน) มัลบ่อเกลือ (น่าน) และมลาบรีเวียงสา (น่าน) ผู้เขียนจึงได้เปรียบเทียบคำยืมไทในภาษาขมุ๊กดังกล่าวข้างต้นกับรูปเขียนหรือการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นคำร่วมเชื้อสาย ผลการวิจัยของผู้เขียนสนับสนุนและสอดคล้องกับข้อค้นพบของเกิดณี (1965) ดาวน์เนอร์ (1992) และสวานเทสสัน (2011) ถึงแม้ว่าผลการวิจัยของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 3 ท่าน จะเป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลคำยืมภาษาไทยในภาษาขมุ๊กเพียงภาษาเดียวเท่านั้น

Abstract

Southeast-Asian linguistic specialists: Gedney (1965), Downer (1992) and Svantesson (2011) have pointed out that a large number of Thai words, especially those from the Southwestern Tai languages (mostly Lao and Tai Lue), were borrowed, in different periods, into Khmu', which is a Mon-Khmer language and that the ancient Thai sounds have been well preserved in those Thai loanwords. Equipped with comparable field data on five Khmuic languages, Ban Rai Khmu' (Uthai Thani), Thung Chang Khmu' (Nan), Bo Kluea Prai (Nan), Bo Kluea Mai (Nan) and Wiang Sa Mlabri (Nan), collected by the author, the Thai loanwords in these Khmuic languages were compared with the written forms or spellings of the cognate words in Standard Thai. Briefly, the research results support the previous findings of Gedney (1965), Downer (1992) and Svantesson (2011), even though their analyses were based only on Khmu'.

1. ความนำ

บางครั้งเราสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาแม่ของเราจากภาษาต่างตระกูลอื่น ๆ ที่พูดในอาณาบริเวณภาษาหรือพื้นที่ภาษาเดียวกัน ในบทความนี้จะขอยกตัวอย่างภาษาแม่ของผู้เขียน คือ

ภาษาไทย กับภาษาตระกูลมอญ-เขมรหลายภาษา ซึ่งจะขอยกตัวอย่างเพียงภาษาสาขาขมุ๊ก (Khmuic) เท่านั้น โดยจะเน้นเรื่องการสะกดคำไทยด้วยตัวอักษรไทย การออกเสียงภาษาไทย เปรียบเทียบแบบร่วมสมัยกับการออกเสียงภาษาขมุ 2 ถิ่น ได้แก่ ภาษาขมุบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นภาษาลักษณะน้ำเสียง (register language) ภาษาขมุบ้านหินดุ่ม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นภาษาที่เก็บลักษณะเก่าแก่ดั้งเดิมไว้มาก เช่น เก็บชุดเสียงก้อง (plain voice) ในภาษามอญ-เขมรดั้งเดิม *b *d *ɟ *g กับชุดเสียงก้องมีการกักที่เส้นเสียงนำหรือเสียงกักก้องลมเข้า (implosive) *ʔb/*ʔd *ʔɟ/*ʔd ฯลฯ ภาษาขมุบ้านหินดุ่ม เป็นภาษาไม่มีทั้งลักษณะน้ำเสียงและวรรณยุกต์เพื่อใช้แยกความหมายของคำ ในแง่แบบลักษณ์ภาษา ภาษาขมุ มี 3 แบบ คือ ภาษาแบบจารีตซึ่งไม่มีทั้งลักษณะน้ำเสียงและวรรณยุกต์ ภาษาลักษณะน้ำเสียง และภาษาวรรณยุกต์ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Premssirat, 2002a และ 2002b กับใน Svantesson, 2011 และ Svantesson et al., unpublished ms.) ภาษาลัวะน่าน หรือภาษา “ถิ่น” 2 ภาษา คือ ภาษาไพรบ้านห้วยล้อม กับ ภาษามัลบ้านยอดดอยวัฒนา อำเภอป่อเกลือ จังหวัดน่าน และภาษามลาบรี (ตองเหลือง) อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ภาษาไพรและภาษามลาบรีไม่มีทั้งลักษณะน้ำเสียงและวรรณยุกต์ ส่วนภาษามัลเริ่มจะเป็นภาษามีวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียงจากการสัมผัสภาษากับไทยวน หรือคำเมืองถิ่นน่าน เพราะคนมัลพูดทั้งภาษามัลและภาษาคำเมืองในชีวิตประจำวัน (L-Thongkum & Intajamornrak, 2009) นอกจากภาษาสาขาขมุ๊กดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผู้เขียนเก็บข้อมูลระหว่างปี 2547 - 2549 ด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กับภาษาสาขาขมุ๊ก จึงได้ให้ตัวอย่างคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ในภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ อีก 5 ภาษา คือ ภาษาไทยวนหรือคำเมืองถิ่นน่านซึ่งเก็บข้อมูลโดยผู้เขียน ส่วนภาษาลื้อ อำเภอน้ำขุ่น ภาษาม้งอำเภอน้ำขุ่น ภาษาลาวอำเภอน้ำขุ่น และภาษาพวนอำเภอน้ำขุ่น พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล เป็นผู้เก็บข้อมูลภาษาไทย 4 ภาษานี้ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ โปรดดูใน วีระพันธ์ ล.ทองคำ และคณะ, 2550 คำร่วมเชื้อสายในภาษาแต่ละตระกูลที่นำมาเปรียบเทียบกันมีทั้งหมด 26 คำ ทั้งนี้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลมอญ-เขมร (ดูตารางที่ 1)

ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ผู้เขียนได้ใช้ความรู้และมุมมองจากกรอบความคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติเป็นแนวทางร่วมกับการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนที่ได้จากการวิจัยภาษาตระกูลไท-กะได (ไท-ขร้า) และภาษาตระกูลมอญ-เขมร มาเป็นเวลากว่า 30 ปี

ความหมาย	ภาษาखाใต้ตะวันตกเฉียงใต้ ตระกูลภาษาไท-กะได						ภาษาखाขมุอีก ตระกูลภาษามอญ-เขมร					
	ไทย	ยวน	ลื้อ	จีน	ลาว	พวน	ขมุ	ขมุ	ไปร	มัล	มลาบรี	
กระตูก	kra.duuk ²¹	duuk ³³	duuk ²⁴	duuk ²²	ka.duuk ⁴⁴	ka.duuk ²²	ca.ʔaaŋ	ca.ʔaaŋ	sa.ʔleŋ	ʔleŋ	je.ʔeŋ	
ฝน	fon ²⁴	fon ²³	fun ³⁵	fun ²³	fon ⁴³⁴	fon ²³	ka.maʔ	kam.baʔ	mleʔ	mleʔ	meeʔ	
เปรี้ยว	som ⁴²	som ^{44'}	sum ^{213'}	sum ^{44'}	som ^{44'}	som ^{33'}	cát	cət	sət	sat	saat	
เรือน	rien ³³	hlen ³⁵	heen ³¹	heen ³⁵	hlen ²³	hlen ³⁵	khəaŋ	gaŋ	cieŋ	kleŋ	geŋ	
ปลา	plaa ³³	paa ²³	paa ³⁵	paa ²³	paa ²³	paa ³⁵	káʔ	kaʔ	khaa	khaa	kaaʔ	
หมา, ผล	maak ²¹	maak ³³	maak ³⁵	maak ²²	maak ⁴⁴	maaʔ ²²	pléʔ	pleʔ	phléʔ	phléʔ	pleʔ...	
ตา	taa ³³	taa ²³	taa ³⁵	taa ²³	taa ²³	taa ³⁵	màt	mat	mat	mat	maat	
ผม	phom ²⁴	phom ²³	phum ³⁵	phum ²³	phom ⁴³⁴	phom ²³	khleʔ	gleʔ	kiʔ	kiʔ	glrrʔ	
บิน	bin ³³	bin ³⁵	bin ³⁵	bin ³⁵	bin ²³	bin ³⁵	tíir	tíir	phar	phaɿ	par	
มือ	mit ³³	mit ³⁵	mit ³¹	mit ³⁵	mit ²³	mit ³⁵	tɿʔ	tɿʔ	thil	thil	thiʔ	
ตีน	tiin ³³	tiin ²³	tiin ³⁵	tiin ²³	tiin ²³	tiin ³⁵	chìeŋ	jìeŋ	ceŋ	ceŋ	ʔrrŋ	
ขม	khom ²⁴	khom ²³	khum ³⁵	khum ²³	khom ⁴³⁴	khom ²³	cáŋ	caŋ	saŋ	saŋ	saŋ	
จุก	daŋ ⁴² (?)	daŋ ³⁵	daŋ ³⁵	daŋ ²³	daŋ ²³	daŋ ³⁵	mùh	muh	muh	moh	moh	
ถูกเห็น	luuk ⁴² hep ²¹	ma.hep ³⁵	ba.hep ³⁵	ma.hep ³⁵	ma.hep ³⁵	ma.hep ³⁵	piér	piér	phéer	phyeɿ	pe.reɿ	

ตารางที่ 1 ภาษาตระกูลไทกับภาษตระกูลมอญ-เขมร

ความหมาย	ภาษาสาขาไทตะวันตกเฉียงใต้ ตระกูลภาษาไท-กะไต					ภาษาสาขาขมุอีก ตระกูลภาษาขมอญ-เขมร					
	ไทย	ยวหน	ลือ	ขิน	ลาว	พวหน	ขมุ	ขมุ	โปร	มัล	มลาปรี
		เมืองน่าน	ท่าวังผา	ท่าวังผา	เวียงสา	ท่าวังผา	ทุ่งช้าง	บ้านไร่	บ่อเกลือ	บ่อเกลือ	เวียงสา
เลีย	lie ³³	lie ³⁵	lee ³¹	lee ³⁵	lie ²³	lie ³⁵	khléet	kleet	kil	kil	laet
ผาด	faat ²¹	faat ³³	faat ²⁴	faat ²²	faat ⁴⁴	faat ²²	clik	clik	sik	seek	seek
เลียด	liet ⁴²	liet ³¹	loet ³³	loet ³¹	liet ³⁵	liet ³¹	màəam	maam	miam	miam	hman
สิน, นิเม	lin ⁴² , nim ⁴²	lin ³¹	lin ³³	lin ³¹	lin ²¹	lin ³¹	mphuer	kam.buer	mpoor	boɔɰ	ʔboor
เสื่อ	sie ²⁴	sie ²³	see ³⁵	see ²³	sie ⁴³⁴	sie ²³	rwəaj	ywaaj	laaj	waaj	rwaaɰ
เทา	haw ²⁴	haw ²³	haw ³⁵	haw ²³	haw ⁴³⁴	haw ²³	səɰ	səɰ	səɰ	səɰ	seeɰ
ขี้เก๋	khil ⁴² thaw ⁴²	khil ⁴⁴ law ³¹	khil ²¹³ law ³³	khil ⁴⁴ law ³¹	khil ⁴⁴ thaw ²¹	khil ³³ thaw ³¹	phəh	bəh	pwah	puəh	bəh
เลี้ยงผา	lieŋ ³³ .phaa ²⁴	ŋieŋ ³⁵	jeəŋ ³¹	jeəŋ ³⁵	ŋieŋ ²³	ŋieŋ ³⁵	kəjh	kejh	khəh	khəh	kech
วัว	wue ³³ , ŋue ³³	ŋue ³⁵	ŋoo ³¹	ŋoo ³⁵	ŋue ²³	ŋue ³⁵	mphəɰ	lam.boɰ	mpueɰ	bueɰ	lam.baaɰ
สอง	scoŋ ²⁴	scoŋ ²³	scoŋ ³⁵	scoŋ ²³	scoŋ ⁴³⁴	scoŋ ²³	phəɰ	baar	pie	pij	beer
เตา	saw ²⁴	saw ²³	saw ³⁵	saw ²³	saw ⁴³⁴	saw ²³	nthrəɰ	can.dyaŋ	ŋkraŋ	kyəɰ	ji.lraŋ
ใหม่	maj ²¹	maj ³³	maj ²⁴	maj ²²	maə ²¹	maə ²²	məəɰ	ham.meɰ	meɰ	meɰ	hmeɰ

ตารางที่ 1 ภาษาตระกูลไทกับภาษตระกูลขมอญ-เขมร

2. ตระกูลภาษามอญ-เขมร สาขาขมุอิก

ภาษาต่าง ๆ ที่พูดในพื้นที่ภาษาอุษาคเนย์ภาคพื้นทวีป แบ่งออกได้เป็น 5 ตระกูลภาษา ได้แก่ ตระกูลจีน-ทิเบต ตระกูลไท-กะได (ไท-ขร้า) ตระกูลม้ง-เมี่ยน (แม้ว-เย้า) ตระกูลออสโตรเนเซียน (มาเลย์-โพลินีเซียน) และตระกูลออสโตรเอเชียติกซึ่งแยกเป็น 2 สาขาใหญ่ คือ มุนดา (พูดเฉพาะในอินเดีย) กับมอญ-เขมร สาขาใหญ่มอญ-เขมร ซึ่งมักจะเรียกกันว่าตระกูลภาษามอญ-เขมร แบ่งออกเป็นหลายสาขา ประมาณ 12 - 14 สาขา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจำแนกของนักภาษาศาสตร์ เปรียบเทียบและเชิงประวัติผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตระกูลมอญ-เขมร ตัวอย่างเช่น Diffloth (2005) และ Matisoff (2001) ซึ่งอ้างอิงการจำแนกของ Diffloth ในอดีตก่อนปี ค.ศ. 2005 ร่วมกับการจำแนกของนักภาษาศาสตร์คนอื่น ๆ ฯลฯ

สาขาขมุอิกของตระกูลภาษามอญ-เขมร ประกอบด้วยภาษา 8 ภาษา คือ ภาษาบิต (Bit) อิดูห์ (Iduh) เคาคัง (Khao-Khang) ขมุ (Khmu') ขซิง-มุล (Khsing-Mul) มัล-ไพร/มัล-ปไร (Mal-Prai) มลาบรี (Mlabri) และพง (Phong) ภาษาขมุนี้มีผู้พูดประมาณ 500,000 คน คนขมุส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศลาว แบ่งตามภาษาพูดเป็นหลายถิ่น ได้แก่ ขมุยวน ขมุรอก ขมุแควน ขมุกรอง ขมุลื้อ ขมุอู ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีผู้พูดภาษาขมุในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน และประเทศเวียดนามอีกด้วย ในประเทศไทย คนขมุตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเชียงราย น่าน กาญจนบุรี และอุทัยธานี ส่วนคนที่พูดภาษามัล-ไพรตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดน่านและในประเทศลาวส่วนที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดน่าน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Ethnologue, 2013 และ SEALANG, Mon-Khmer Language Project, <http://www.sealang.net/monkhmer>) แม้จะมีข้อมูลภาษาต่าง ๆ ในสาขาขมุอิกอยู่ไม่น้อยและเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพสูง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สืบสร้างภาษาขมุอิกดั้งเดิม (Proto-Kamuić) อย่างละเอียดและเป็นระบบ ผู้เขียนคิดว่าแม้จะมีข้อมูล แต่เมื่อดูข้อมูลแล้ว รู้สึกว่ามีความแตกต่างระหว่างภาษาในสาขาขมุอิกค่อนข้างมาก และคำร่วมเชื้อสายส่วนใหญ่ก็เป็นคำร่วมเชื้อสายของภาษาในตระกูลภาษามอญ-เขมรโดยทั่วไป ไม่ค่อยมีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสาขาขมุอิกมากนัก อาจด้วยเหตุผลนี้ จึงยังไม่มีใครพิมพ์เผยแพร่ผลการสืบสร้างภาษาขมุอิกดั้งเดิม ภาษาขมุมีหลายวิธภาษา และมีคำยืมภาษาตระกูลไทในภาษาขมุแต่ละวิธภาษาเป็นจำนวนมาก Svantesson (2011) กล่าวว่า ในภาษาขมุยวน (Yüan) ซึ่งเป็นภาษามีวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ สูงกับต่ำ ที่เขาศึกษาค้นคว้าวิจัยและข้อมูลส่วนหนึ่งได้ทำเป็นพจนานุกรม มีคำยืมไทในภาษาขมุถิ่นนี้เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาลาวและภาษาลื้อ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาขมุถิ่นที่พูดในประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนเคยศึกษา ผู้เขียนคิดว่าภาษาขมุทุ่งช้าง (ขมุรอก) ซึ่งเป็นภาษาลักษณะน้ำเสียง กำลังจะเปลี่ยนเป็นภาษาวรรณยุกต์ (ดูรายละเอียดใน Abramson, Nye and L-Thongkum, 2007) และภาษาขมุบ้านไร่ซึ่งเป็นภาษาขมุแบบจารีต (conservative) มีคำยืมจากภาษาลาวและลื้อน้อยกว่า

3. งานวิจัยเกี่ยวกับคำยืมภาษาตระกูลไทในภาษาขมุ (1965 - 2011)

The American Oriental Society ได้ตีพิมพ์วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับภาษาขมุแบบจารีตที่พูดบริเวณหลวงพระบาง เรื่อง *Outline of Khmu' Structure* ของ Smalley ในปี 1965 ต่อมาในปี 1962 และ 1963 ผลงานนี้ได้รับการประเมินตรวจสอบคุณภาพ (review) จาก Burling และ Chafe ตามลำดับ ในปี 1965 Gedney ได้นำเสนอบทความเรื่อง "Old Tai loanwords in Khmu'" ในการประชุมของ The Linguistic Society of America โดยใช้ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ของ Smalley ในบทความเรื่องนี้ Gedney ได้ชี้ให้เห็นประเด็นการยืมภาษาไทยเข้าไปในภาษาขมุ 14 ประเด็น พร้อมทั้งให้ตัวอย่างคำขมุเทียบกับการถ่ายทอดเสียงคำไทย (ส่วนมาก) และคำลาว (ส่วนน้อย) รวมทั้งได้ชี้ให้เห็นการเก็บรักษาลักษณะดั้งเดิมบางประการในภาษาตระกูลไทในภาษาขมุ ดังนี้ (1) เสียงไม่ก้องที่กลายเป็นเสียงก้อง เช่น *hm- > m- ในภาษาไทย (2) คำนับจำนวน (3) คำลักษณะนาม (4) -? ที่มาจากวรรณยุกต์ที่จบด้วยการกักที่เส้นเสียงในภาษาไทย (5) เสียงควบกล้ำ เช่น *bl- *br- ฯลฯ (6) การเก็บรักษาชุดเสียงกักก้อง *b- *d- *j- *g- ในคำยืมภาษาไทย เช่น baaj 'พาย' ฯลฯ (7) คำยืมรุ่นใหม่ที่ชุดเสียงในข้อ 6 ได้เปลี่ยนเป็นเสียงกักไม่ก้อง พนม ph- th- ch- kh- ทั้งในภาษาไทยและภาษาลาว เช่น the? 'แท้' ฯลฯ (8) การเก็บรักษเสียงก้องกึ่งวานไม่ก้อง (voiceless sonorants) เช่น *hn- *hɲ- *hl- ฯลฯ ในคำยืมภาษาไทยรุ่นเก่า (9) การเปลี่ยนแปลงเป็นเสียงก้องกึ่งวานก้อง (เช่น m- l-) ที่มาจากเสียงก้องกึ่งวานไม่ก้อง (เช่น *hm- *hl-) ในภาษาไทยดั้งเดิมในคำยืมรุ่นใหม่ (10) คำยืมรุ่นเก่าที่ภาษาขมูยังเก็บรักษเสียงควบกล้ำเดิมไว้ เช่น hrok 'หูก' ฯลฯ (11) คำยืมไทยรุ่นเก่าที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียง r- ในภาษาขมุ (12) คำยืมรุ่นใหม่ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียง h- เช่น hu? 'รู้' ฯลฯ (13) การเก็บรักษเสียงก้องกึ่งวานเพดานแข็งมีเสียงกักเส้นเสียงนำ เช่น ɣjaa 'ยา, ยาสูบ' ในคำยืมภาษาไทยรุ่นเก่า และ (14) คำยืมรุ่นใหม่ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักก้องธรรมดา เช่น b- ที่ควรเป็นเสียงกักก้องมีเสียงกักเส้นเสียงนำ เช่น baan-thii 'บางที' ฯลฯ สำหรับผู้อ่านที่ไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาสาระของ 14 ประเด็นที่ Gedney (1965) ได้ยกขึ้นมาวิพากษ์ สามารถหาความรู้พื้นฐานเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาไทยดั้งเดิม (Proto-Tai) ได้จาก Li (1977) และ Pittayawat Pittayaporn (2009)

Downer (1992) นักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับร่องรอยของภาษาไทยในภาษาขมุโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลภาษาขมุถิ่นใต้ที่เก็บข้อมูลสนามด้วยตนเองในบริเวณแขวงหลวงพระบางและแขวงไซยะบูลี (ไซยบุรี) ประเทศลาวเมื่อปี 1968 Downer กล่าวว่ากลุ่มชาติพันธุ์ขมูน่าจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวของอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมานานแล้ว ทั้งนี้เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีอำนาจด้านการเมืองการปกครองเหนือกว่าในบริเวณที่กลุ่มชาติพันธุ์ขมูตั้งถิ่นฐานอยู่ถึง 600 ปี นอกจากคำยืมลาวจำนวนมากซึ่งเป็นคำธรรมดาสามัญ ยังได้ยืมคำประเภท

คำซ้ำและคำซ้อน รวมทั้งคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในภาษาลาวด้วย ภาษาขมุถิ่นนี้มีพยัญชนะต้นเดี่ยว 36 เสียง อาทิ p ph b m hm ʔm w hw ʔw f ฯลฯ และพยัญชนะต้นควบกล้ำ 16 เสียง อาทิ bl br dr gr gl gw ฯลฯ Downer ได้เทียบคำยืมลาวในภาษาขมุกับคำลาวทั้งรูปเขียนที่เป็นตัวโรมันและการออกเสียง เพื่อยืนยันว่าภาษาตระกูลไทที่เป็นภาษาผู้ให้ (donor language) คือ ภาษาลาว และพยัญชนะต้นเท่านั้นที่แสดงให้เห็นร่องรอยที่บ่งบอกสมัยของการยืม ส่วนสระและพยัญชนะท้ายของคำยืมภาษาลาวจะเหมือนกับคำลาวทั่วไป ตัวอย่างคำยืมลาวรุ่นใหม่ในภาษาขมุ เช่น pua ‘รักษาโรค’ (ลาว: วA) ɲoom ‘ย้อม’ (ลาว: วC) ween ‘เวรกรรม’ (ลาว: วA) saai ‘ด้าย’ (ลาว: วA) sɛɛn ‘ปัก (ผ้า)’ (ลาว: วB) phaak ‘ฝาก’ (ลาว: วD) คำยืมลาวรุ่นเก่า เช่น gem ‘เค็ม’ (ลาว: วA) ɲooi ‘ช่วย’ (ลาว: วB) deen ‘แทน’ (ลาว: วA) ban ‘พัน’ (ลาว: วA) hmian ‘เมี่ยง’ (ลาว: วC) ʔnian ‘เดือน’ (ลาว: วA) ʔmooɲ ‘ป้อน’ (ลาว: วB) ʔjaan ‘อย่าง’ (ลาว: วB) bree ‘แพร่’ (ลาว: วA) plooj ‘ปล่อย’ (ลาว: วB) graan ‘ชี้แจงชี้คร้าน’ (ลาว: วC) sroɲ ‘ส่ง’ (ลาว: วB) hrot ‘รด (น้ำ)’ (ลาว: วD) ฯลฯ (Downer, 1992: 45-49) ในที่นี้ ʔ หมายถึงวรรณยุกต์ ส่วน A B C D หมายถึง วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันที่พัฒนามาจากวรรณยุกต์ *A *B *C และ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม

คำขมุบางคำที่เป็นคำพยางค์ครึ่ง (sesquisyllabic word) เช่น hr.naa ‘นา’ (ลาว: วA) kr.nɛɛp ‘แหนบ’ (ลาว: วD) s.gɛɛp ‘แคบ’ (ลาว: วD) kr.laan ‘ล้าง’ (ลาว: วC) อาจเป็นคำไทที่ยืมเข้ามาในภาษาขมุและมีการเติมหน่วยเติมหน้าศัพท์และ/หรือหน่วยเติมกลางศัพท์ หรือไม่ก็อาจเป็นคำในภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นที่ถูกยืมเข้ามาในภาษาขมุ และก็อาจเป็นไปได้ที่ภาษาตระกูลไทยืมมาจากภาษาตระกูลมอญ-เขมร ยังไม่มีคำตอบที่แน่นอนชัดเจนในเรื่องนี้ ต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป นอกจากนี้ ยังมีคำนับจำนวน 1 - 10 และ 20 ที่ภาษาขมุยืมจากภาษาไทย คำเรียกวันและปีแบบหมุนเวียนรอบละ 10 และปีนักษัตรแบบรอบละ 12 ปี ซึ่งภาษาขมุอาจยืมจากภาษาลาวหรือจากภาษามอญ-เขมรอื่นก็ได้ (Downer, 1992: 50-51)

อีก 19 ปีต่อมา ในปี 2011 Svantesson ซึ่งเป็นนักภาษาศาสตร์สวีเดนผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ภาษาขมุที่พูดในประเทศลาวและคณะ ได้จัดทำพจนานุกรมขมุวน-อังกฤษ จากข้อมูลที่มีปริมาณมาก Svantesson ได้นำเรื่องพยัญชนะต้นของคำยืมไทในภาษาขมุวนมาวิเคราะห์อย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เขาเชื่อว่าคำยืมภาษาไทยที่พบ ส่วนใหญ่น่าจะยืมมาจากภาษาไทยสาขาคะวันตักเฉียงใต้ดั้งเดิม ทั้งนี้ เนื่องมาจากผลการเปรียบเทียบพยัญชนะต้นของคำยืมไทในภาษาขมุกับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมและภาษาไทยสาขาคะวันตักเฉียงใต้ที่ Li (1977) ได้สืบสร้าง Svantesson แบ่งลำดับชั้น (layer) ของคำยืมไทในภาษาขมุออกเป็น 4 ลำดับชั้น ลำดับชั้นแรกจากภาษาไทยดั้งเดิมซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก ลำดับชั้นที่ 2 และลำดับชั้นที่ 3 จากภาษาไทยสาขาคะวันตัก

เฉียงใต้ซึ่งเป็นคำยืมไทส่วนใหญ่ และลำดับชั้นที่ 4 เป็นคำยืมไทรุ่นใหม่ Svantesson ได้พยายามพิสูจน์ว่าความคิดของเขาถูกต้องด้วยการใช้พยัญชนะต้นในภาษาไทยสาขาคะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม (PSWT) เป็นตัวตั้งในการเปรียบเทียบกับคำยืมภาษาไทยในภาษาขมุ โดยเน้นคำยืมในลำดับชั้นที่ 2 และลำดับชั้นที่ 3 คำร่วมเชื้อสายในภาษาลาวและภาษาลื้อที่พูดในปัจจุบัน พร้อมทั้งให้ความหมาย Svantesson ได้ให้คำยืมภาษาไทยในภาษาขมุในรายการคำยืมประมาณ 1,690 กว่าคำ

กล่าวโดยสรุป แม้ผลงานของ Gedney (1965) จะมีลักษณะเป็นเพียงการคาดคะเนโดยอาศัยข้อมูลจากงานวิจัยภาษาขมุของ Smalley (1961) ผลงานของ Downer (1992) ที่ใช้ข้อมูลภาษาขมุที่เก็บด้วยตนเอง และผลงานของ Svantesson ที่ใช้ข้อมูลเป็นจำนวนมากจากพจนานุกรมของทีมิวียสวี่เดน แต่ข้อค้นพบจากงานทั้ง 3 ชิ้นนี้ก็สอดคล้องกัน ทำให้เห็นการสัมผัสภาษาอย่างแน่นแฟ้นระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาขมุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่างภาษาลาวกับภาษาขมุ โดยภาษาลาวเป็นภาษาผู้ให้และภาษาขมุเป็นภาษาผู้รับ ทั้งนี้ เนื่องมาจากอำนาจทางการเมือง การปกครองและสังคมวัฒนธรรมที่เหนือกว่าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ขมุยอมรับว่าภาษาลาวเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี จึงพูดทั้งภาษาขมุและภาษาลาวในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่คนขมุจะใช้ภาษาลาว

4. คำยืมภาษาตระกูลไทในภาษาสาขาขมุอีกที่พูดในประเทศไทย

สำหรับภาษาขมุที่พูดในประเทศไทย นอกจากคำยืมภาษาไทย (จากภาษาลาวและภาษาลื้อเป็นส่วนใหญ่) 4 ลำดับชั้นตามที่ Svantesson (2011) ได้เสนอไว้ อาจมีการยืมคำจากภาษาคำเมือง ถิ่นเชียงราย คำเมืองถิ่นน่าน คำไทย และคำลาวจากหลายวิธภาษาที่คนลาวใช้กันในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีด้วยก็เป็นได้

เพื่อให้ผลงานของผู้เขียนแตกต่างไปจากผลงานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากภาษาขมุ 2 ถิ่นที่เป็นภาษาต่างแบบลักษณะกัน ผู้เขียนได้นำข้อมูลคำยืมซึ่งเป็นคำร่วมเชื้อสายจากภาษาสาขาขมุอีก 3 ภาษา คือ ภาษาไปรักกับภาษามัล ซึ่งคนในจังหวัดน่านเรียกว่า “ภาษาลัวะ” หรือ “ภาษาถิ่น” รวมทั้งภาษามลาบรีหรือตองเหลือง มาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อให้เห็นภาพการเก็บรักษาหรือการปรับอย่างมีระบบสำหรับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยโบราณในคำยืม ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากคำยืมไทในภาษาสาขาขมุอีกที่อาจช่วยให้เข้าใจเรื่องของภาษาไทยปัจจุบันได้ดีขึ้น โดยการใช้อักษรไทยและการสะกดคำ (spelling) ภาษาไทยปัจจุบันเป็นจุดเริ่มต้น โปรดสังเกตระดับเสียงสูงต่ำและคุณสมบัติน้ำเสียงร่วมไปพร้อมกับพยัญชนะต้นทั้งพยัญชนะเดี่ยวและพยัญชนะควบกล้ำด้วย คำยืมที่น่าเสนอไว้มีทั้งหมด 21 ชุด

อักษรย่อชื่อภาษา

KT	หมายถึง	หมู่บ้านห้วยสะแดง ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน
KB	หมายถึง	หมู่บ้านหินตุ้ม ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
P	หมายถึง	ไปรษณีย์บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอป่อเกลือ จังหวัดน่าน
M	หมายถึง	มัลบ้านยอดดอยวัฒนา ตำบลป่อเกลือใต้ อำเภอป่อเกลือ จังหวัดน่าน
MB	หมายถึง	มลาบรีบ้านห้วยหยวก ตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
C ^V	หมายถึง	พยางค์หรือคำที่มีลักษณะน้ำเสียงที่ 1 (R1) ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ น้ำเสียงก้องธรรมดา (modal voice) และระดับเสียงสูง
C ^{V̇}	หมายถึง	พยางค์หรือคำที่มีลักษณะน้ำเสียงที่ 2 (R2) ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ น้ำเสียงก้องต่ำหุ้ม (breathy voice) และระดับเสียงต่ำ
*	หมายถึง	ให้ดูคำอธิบายในหัวข้อสรุปและอภิปราย (ข้อ 5)

คำยืมชุดที่ 1 <ผ> = ph[˧] / ph-

ผัก	phák (KT)	
ฝืน(ล.น.)	phín (KT)	phiin (KB)
*ผึ้ง	phrəŋ (KB)	
แผ่น	phéen (KT)	phoon (KB)

คำยืมชุดที่ 2 <บ> = ʔb[˧] / ʔb-

บ่อน	ʔbóon (KT)	ʔboon (MB)
เบ็ด	ʔbét ~ ʔmét (KT)	ʔbeet (MB)
บก	ʔbók (KT)	
บน(บาน)	ʔbón (KT)	
บ่วง	ʔbóoŋ (KT)	ʔbuəŋ (KB)
บ่อ	ʔbóo (KT)	
บัว	ʔbúə (KT)	
เบื่อ(ยา ~)	ʔbíə (KT)	
ไบ้	ʔbaj (KB)	
ไบ	ʔbɿɿ (MB)	
บั้ง(ผัก ~)	ʔbúŋ (KT)	ʔboŋ (KB)

คำยืมชุดที่ 3 <พ> = ph̀ / b- / p-	พบ	ph̀p (KT)	bip (KB)	pop (MB)
<พร> = phr̀ / by-	พัน(ก.)	ph̀n (KT)	ban (KB)	
br- / pr-	พัน(1,000)	ph̀n (KT)	ban (KB)	pan (MB)
<พล> = phl̀ / bl-	ฝั่ง	ph̀ẽ (KT)	bə̃ (KB)	pə̃ (M)
pl-	พื้น	ph̀in (KT)	biin (KB)	puum(MB)
	แพ	ph̀ẽ (KT)	bə̃ (KB)	bə̃ (MB)
	แพง	ph̀ẽng (KT)	bə̃ng (KB)	
	พร้อม	phr̀uom (KT)	byuom (KB)	
	*พลู	phl̀u (KT)	bluu(KB)	pluu?(MB)
	*พริ้ว(มะ~)	phr̀aaw (KT)	byaaw(KB)	braaw(MB)
	*พริก/เผ็ด	byik (KB)	pre? (MB)	

คำยืมชุดที่ 4 <ถ> = th̀ / th-	ถ่ม	thóm (KT)	thom (M)	
	ไถ	tháj(KT)	thaj(KB)	thaj(P)
		thaj(M)		
	ถ่อ	thóv (KT)	thov (KB)	
	แถว	théew (KT)	theew (M)	
	ถอย	thóvj (KT)		
	ถาก	tháak (KT)	thaak (KB)	thaak (P)
	ถาด	tháat (KT)	thaat (P)	thaat (M)
	ถ้ำ	thám (KT)	tham (KB)	tham (M)
	ตุ๊ก(ราคา)	thúuk (KT)	thiik (KB)	
	เถื่อน	thíon (KT)	thiön (KB)	thiön (M)
	*ท่วม/ถ่วม	thúom (KT)	thuom (P)	thuom(M)
	*ท้อง/ถ้อง	thóvng (KT)	thovng (M)	

คำยืมชุดที่ 5 <ด> = ʔd̀ / ʔd-	ดอง(ผัก)	ʔdóvng~ʔnóvng (KT)	ʔdovng (KB)	
ʔn-	ดึก	ʔdák ~ ʔnák (KT)	ʔdək (KB)	

ดู(ประ ~)	ʔdúu ~ ʔnúu (KT)	ʔduu (KB)
ดู(ปลา ~)	ʔdúk ~ ʔnúk (KT)	
ดา(แมง ~)	mɛ̃ɛŋ ʔdǎa ~ ʔnáa(KT)	mɛ̃ɛŋ ʔdaa(KB)
ดิ่ง	ʔdɛ̃ŋ ~ ʔnéŋ (KT)	
ต่าง	ʔdǎŋ (KT)	
ดำน	ʔdǎan (KT)	
ดื้อ	ʔdii (KB)	

คำยืมชุดที่ 6 <ท> = tȟ / d- / t-

ทอด	tȟɔt (KT)	thɔt (M)	
ท้อ	tȟɔ (KT)	tɔ (MB)	
ทัน	thàn (KT)		
ทา	thàa (KT)	daa (KB)	
ทำ(น้ำ)	thàa (KT)	daa (KB)	taa (M)
เทียน	tȟɔn (KT)		
แทน	tȟɛn (KT)		
ไทย	thàj (KT)		
ทุ่ง	tȟɔŋ (KT)	tonj (M)	donj (MB)
แท้	dɛɛ (MB)		

คำยืมชุดที่ 7 <ฉ> = cȟ / s-

ฉิ่ง	chréɛŋ (KT)	chyeɛŋ (KB)	sinj (P) ?
------	-------------	-------------	------------

คำยืมชุดที่ 8 <จ> = č / c-

จอด	čɔt (KT)	cɔt (KB)	cɔt (M)
จ้าง	čaŋ (KT)	caŋ (KB)	
	caŋ (P)	caŋ (M)	
จุก	cúk (KT)	cuk (KB)	

คำยืมชุดที่ 9 <ช> = cȟ / -j/ c-

ช่วย	cȟɔj (KT)	ʔɔj (KB)	
	cooj (M)	ʔɔj (MB)	

ซั้ง	chàṇ (KT)	Jaṇ (KB)	caṇ (P)
	caṇ (M)	Jaṇ (MB)	
ซัน	chàn (KT)	Jen (KB)	can (M)
ซ่าง	caṇ (P)	Jaṇ (MB)	
ซิม	chìim (KT)	Jiim (KB)	ciim (P)
	ceem (M)	ciim (MB)	
ซื่อ	chìi (KT)	Jii (KB)	cii (P)
ซู้	chùu (KT)	Juu (KB)	
	cuu (P)	cuu (M)	
ไซ	chàj (KT)	caj (P)	caj (M)
คำยืมชุดที่ 10 <ขล> = khl- / kh ˊ ขลุ่ม			
<ข> = kh ˊ / kh-			
h- / khr ˊ *ขอ	khúj (KT)	khuj (KB)	khuj (p)
khr- / khy-	khuj (M)	khuj (MB)	
khj- / thw- *ข้ง	khróo (KT)	khjóo (KB)	khjóo (P)
ขับ(ไล่)	khjóo (M)		
ขาก	khráṇ (KT)	khyaṇ (KB)	
	kháp (KT)	khap (P)	khap (MB)
	kháak (KT)	khaak (P)	khaak (M)
	haak (MB)		
*ข่าย(ตะ~)	khraáj (KT)	thwaaj (M)	
ข่าว	kháaw (KT)	khaaw (KB)	khaaw(P)
	khaaw (M)		
ขุด	khúut (KT)	khuut (KB)	khoot(M)
เขียน	khíøn (KT)	khìøn (M)	kheen (MB)

คำยืมชุดที่ 11 <คร> = khr ˊ / gy-	คร้าน(ซี่~)	khraàn (KT)	gyaan (KB)
kh ˊ	ครุ	khùu (KT)	
<ค> = kh ˊ / g-	คน(สน.)	khòn (KT)	gon (KB)

k-	คอก	khòk (KT)	gòk (KB)	kòk (P)
		kòk (M)	gòk (MB)	
	คาบ	khàap (KT)	gaap (KB)	kaap (P)
		kaap (M)	gaap (MB)	
	ค้ำ	gam (KB)	kam (M)	
	คืบ	khìp (KT)		
	คู	khùu (KT)	guu (KB)	khuu (P)
		kuu (M)		
	เคย	kəj (P)	kəj (M)	gɤj (MB)
	แคบ	khɛp (KT)	kɛp (P)	gɛp (MB)
	โคม	khòm (KT)	goom (KB)	
	คาน(ไม้~)	khàan (KT)	gaan (KB)	kaan (P)
		kaan (M)		

คำยืมชุดที่ 12 <หม> = m / hm-		หมวก	múək (KT)	muək (P)	hmuək (M)
m-	หมอ	ม่ว (KT)	mòv (KB)	mòv (P)	
		hmòv (M)	mòv (MB)		
	หมอง	móvɔŋ (KT)	hmóvɔŋ (KB)		
		mhvɔŋ ~ hmhvɔŋ (M)			
	หมอน	món (KT)	mòvɔn (P)	mòvɔn (MB)	
	หมาก	máak (KT)	maak (KB)	maak (MB)	
	หมิ่น	mín (KT)	hmin (KB)	min (P)	
		min (M)			
	หมู่	múu (KT)	hmuu (MB)		
	*หมั่น/มัน	mán (KT)	hman (KB)	hman (M)	
	*เมี่ยง/เหมี่ยง	míəŋ (KT)	hmiəŋ (KB)	miəŋ (P)	
		mhiəŋ ~ hmiəŋ (M)			
	เหมือง	míəŋ (KT)	miəŋ (KB)	miəŋ (P)	
		miəŋ (M)			

คำยืมชุดที่ 13 <ม> = m̌ / m-	มอด	mòot (KT)	moot (P)	moot (M)
	มั่ง	mùəŋ (KT)	mun (P)	mun (M)
		mun (MB)		
	เมือง	mùəŋ (KT)	miəŋ (KB)	miəŋ (P)
		miəŋ (M)		
	เมื่อย	mùəj (KT)	miəj (KB)	
	แมง, แมลง	mɛ̌əŋ (KT)	mɛəŋ (KB)	mɛəŋ (MB)
	แมว	mɛ̌əw (KT)	mɛəw (KB)	
		mɛəw (M)	mɛəw (MB)	
	โมง	mòon (KT)	moon (KB)	moon (P)
		moon (M)	moon (MB)	

คำยืมชุดที่ 14 <หน> = ň / hn-	หนี้	níi (KT)	hnii (KB)	nii (P)	hii (M)
n- / h-	หน่วย	núəj (KT)	hnuəj (KB)		
	*แน่น/แน่นัน	nén (KT)	hnən (KB)		
	*นิ้ว/หนิ้ว	níiw (KT)	niiw (M)		

คำยืมชุดที่ 15 <น> = ň / n-	นก(โลหะ)	nàak (KT)	naak (KB)	
		naak (P)	naak (M)	
	นก(สัตว์)	nàak (KT)	naak (KB)	

คำยืมชุดที่ 16 <หย ย> = ɲ̌ / hɲ-	ยุ่ง/หยุ้ง	ɲún (KT)	hɲun (KB)	
ɲ-	เหี่ยว	ɲíə (KT)	hɲiə (MB)	

คำยืมชุดที่ 17 <ย> = ɲ̌ / ɲ-	ยอม	ɲúəw (KT)	ɲəw (KB)	
	ยัด	ɲət (KT)	ɲet (KB)	
	ยับ	ɲəp (KT)	ɲap (KB)	
	ยาก	ɲàak (KT)	ɲaak (KB)	

ยาม	ɲaam (KT)	ɲaam (KB)	ɲaam (P)
	ɲaam (M)	ɲaam (MB)	

คำยืมชุดที่ 18 <หล> = 1 ʔ / hl- / 1-	แหลม	léem (KT)	hleem (KB)	
	เหลื่อง	líəŋ (KT)	liəŋ (P)	hliəŋ (M)
		phaʔ hlumɯŋ (MB)		
	หลัก	lák (KT)	hlak (KB)	lak (P)
		hlak (M)		
	*เล่ม/เหล้ม	lém (KT)	hlem (KB)	
	หลง	lóng (KT)	hlonɣ (KB)	hlonɣ (M)
		hlonɣ (MB)		
	*ล่อม/หล่อม	lóm (KT)		
	*ล่า(ช้า)/หล้า	láa (KT)		

คำยืมชุดที่ 19 <ล> = 1 ʔ / 1-	ลาวก	lùək (KT)	luək (KB)	luək (P)
		luək (M)		
	ลาวด	lùət (KT)	luət (KB)	luət (P)
		luət (M)		
	ล่อ(ก.)	lùw (KT)	low (P)	
	ลอก	lùwk (KT)	lowk (KB)	
	ลอง	lùwɣ (KT)	lowɣ (KB)	lowɣ (M)
		lowɣ (MB)		
	ล่อม	lùwm (KT)	lowm (KB)	
	ลั้ง	lạŋ (KT)	lanɣ (KB)	lanɣ (M)
	ลาง	lạŋ (KT)	laanɣ (KB)	
	ลาน(พืช)	lạan (KT)	laan (KB)	laan (P)
		laan (M)		
	ล้าน	lạan (KT)	laan (KB)	laan (P)
		laan (M)		

ลีบ	liip (KT)	liip (KB)	
เลี้ยง	liəŋ (KT)	liəŋ (KB)	
เลือก	liək (KT)	liək (KB)	liək (M)
	liuuk (MB)		
เลื่อย	liəj (KT)	liəj (KB)	liəj (P)
	liə (M)	liəj (MB)	
แลก	lɛək (KT)	lɛək (KB)	lɛək (M)
	lɛək (MB)		
แล้ง	lɛəŋ (KT)	lɛəŋ (KB)	lɛəŋ (P)
	lɛəŋ (M)		
โลง	looŋ (KT)	looŋ (KB)	looŋ (P)
	looŋ (M)		

คำยืมชุดที่ 20 <อย ย> = ʔj / ʔj-	อย่าง(ลน.)	ʔjáaŋ (KT)	ʔjaaŋ (KB)
	ยา(สฺบ)	ʔjáa (KT)	ʔjaa (KB)
	ย่าง/ฝั่ง	ʔjáaŋ (KT)	ʔjaaŋ (KB)
	ยัด	ʔjít (KT)	
	ยืม	ʔjím (KT)	ʔjim (KB) ʔjuum (MB)
	ยีน	ʔjuum (MB)	

คำยืมชุดที่ 21 <ย> = j / j-	ยัก(คิ้ว)	jàk (KT)	jak (M)
	ยาง(หนัง~)	jàaŋ (KB)	jaaŋ (P) jaan (M)
	เข้า(คน~)	jàaw (KT)	jaaw (KB)
	โย	jàj (KT)	

5. สรุปและอภิปราย

จากตัวอย่างคำยืมภาษาไทยในภาษาสาขาขมุอิก ตระกูลภาษามอญ-เขมร ในคำยืม 21 ชุดที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น มีข้อสรุปและข้อควรอภิปรายรวม 9 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร สาขาขมุอิกมาเป็นเวลาช้านาน เป็นเหตุให้เกิดการสัมผัสภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการยืมคำไทเข้าไปในภาษาสาขาขมุอิกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความเหนือกว่าทั้งด้านการเมืองการปกครองและด้านอารยธรรมของฝ่ายที่พูดภาษาตระกูลไท

2) การยืมคำไทเข้ามาใช้ในภาษาสาขาขมุอิกเกิดขึ้นหลายลำดับชั้น และลักษณะการยืมจะเป็นแบบมากขึ้นเป็นลำดับจากอดีต คือ ภาษาไทดั้งเดิม → ภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม → ภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ปัจจุบัน

3) กล่าวโดยทั่วไป ภาษาสาขาขมุอิกมีเสียงพยัญชนะและสระในระบบเสียงมากกว่าภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อมีการยืมคำภาษาไทเข้ามาใช้ จึงไม่จำเป็นต้องปรับเสียงให้เข้ากับลักษณะทางเสียงรวมทั้งการปรากฏร่วมของเสียงในพยางค์ตามระบบเสียงของภาษาตนมากนัก จึงสามารถเก็บรักษาเสียงดั้งเดิมที่อยู่ในคำยืมไทไว้ได้เป็นอย่างดี

4) แบบลักษณ์ของภาษาสาขาขมุอิกมีถึง 3 แบบ คือ ภาษาแบบจารีต (ไม่มีคุณสมบัติน้ำเสียงและไม่มีวรรณยุกต์) ภาษาลักษณะน้ำเสียง และภาษาวรรณยุกต์ จึงช่วยให้เข้าใจเรื่องวิวัฒนาการและพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยยืนยันทฤษฎีการกำเนิดวรรณยุกต์ (tonogenesis) ด้วย

5) ขณะที่เก็บรักษาพยัญชนะและสระในคำยืมไทไว้ได้อย่างดี แต่วรรณยุกต์กลับถูกเพิกเฉยไม่ว่าคำภาษาไทจะมีวรรณยุกต์อะไร เมื่อถูกยืมเข้ามาในภาษาสาขาขมุอิกจะถูกปรับเป็นเสียงชอน (suprasegmental features) รูปแบบเดียวกับที่ปรากฏในคำภาษาสาขาขมุอิก ดังนี้

ภาษาแบบจารีต มีชุดเสียงกักที่เป็นพยัญชนะต้น 4 ประเภท เช่น ชุดฐานกรณริมฝีปาก ph p ?b b ฯลฯ ระดับเสียงสูงต่ำไม่มีรูปแบบที่แน่นอน วรรณยุกต์ในคำยืมไทก็มีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน

ภาษาลักษณะน้ำเสียง มีลักษณะน้ำเสียง 2 ประเภท คือ ลักษณะน้ำเสียงที่ 1 (R1) ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติน้ำเสียงก้องธรรมดาและระดับเสียงสูง (CV) กับลักษณะน้ำเสียงที่ 2 (R2) ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติน้ำเสียงก้องต่ำทุ้มและระดับเสียงต่ำ (CV̌) เมื่อภาษาขมุอิกยืมคำไท คำยืมไทก็จะมีลักษณะน้ำเสียง 2 ประเภทเช่นกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเภทของพยัญชนะต้น

ภาษาวรรณยุกต์ มีวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์สูง (CV̌) กับ วรรณยุกต์ต่ำ (CV̌) คำยืมไทก็มีวรรณยุกต์สูงหรือไม่ก้องต่ำเช่นเดียวกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของพยัญชนะต้น

6) เสียงพยัญชนะต้นของคำไทที่ภาษาขมุอิกยืมเข้ามาใช้สะท้อนให้เห็นเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทโบราณ ข้อค้นพบนี้ช่วยยืนยันผลการสืบสร้างเสียงบางเสียงในระบบเสียงของภาษาไทย

ดั้งเดิม (Proto-Tai) สืบสร้างโดย Li (1977) และ Pittayawat Pittayaporn (2009) และของภาษาไทย
สาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม (Proto-Southwestern Tai) โดย Li (1977)

7) เครื่องหมายดอกจันทน์ * ในคำยืมชุดที่ 3 ช่วยเตือนผู้อ่านว่า คำเหล่านั้น ได้แก่ พลุ พรวัว
และพริก อาจเป็นคำในภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นที่ภาษาตระกูลไทยืมมาก็เป็นได้ เพราะคำ 3 คำนี้
เป็นคำร่วมเชื้อสายในภาษาตระกูลมอญ-เขมรหลายภาษา ส่วนในคำยืมชุดที่ 1 กับชุดที่ 10
พยัญชนะต้นของคำภาษาไทย ได้แก่ ผึ่ง ขอ(ก.) ขัง ตะข่าย อาจเป็นพยัญชนะควบกล้ำกับเสียง ร ใน
ภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม คือ *phr- ในคำว่า 'ผึ่ง' และ *khr- ในคำว่า 'ขอ ขัง ตะข่าย'
นอกจากนี้ ในคำยืม ชุดที่ 4, 12, 14, 16 และ 18 คำไทยที่อาจสะกดได้ 2 แบบ คือ ท่วม/ถ่วม ท่อง/
ถ่อง มั่น/หมั่น เมียง/เหมียง แน่น/แน้น นัว/หนัว ยุ่ง/หยุ่ง เล่ม/เหล้ม ล่ม/หล้ม ล่า/หล่า เมื่อดูจาก
คำยืมไทในภาษาสาขามุอิก คำเหล่านี้จะสะกดด้วยพยัญชนะต้น ถ- หม- หน- หย- หล- ที่แทน
เสียง *th- และเสียงก้องกังวานไม่ก้อง (voiceless sonorants) ในอดีต คือ *hm- *hn- *hj-
*hl- ในพยางค์ที่มีวรรณยุกต์ *C (*C > C1) ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทยปัจจุบัน ควรมี
การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ของคำเหล่านี้ในภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยถิ่นหลายภาษา ข้อค้นพบอาจ
ช่วยให้ตัดสินใจได้ว่าควรสะกดคำเหล่านี้อย่างไร จึงจะถูกต้องตรงกับพัฒนาการทางเสียงใน
ภาษาไทย ถ้าจะต้องเลือกระหว่างการสะกดคำโดยใช้อักษรต่ำกับไม่เอกหรืออักษรสูงกับไม่โท นัก
ภาษาไทยจะได้ใช้เป็นเหตุผลหรือเกณฑ์ในการตัดสินใจ

8) ข้อค้นพบของผู้เขียนไม่ได้ขัดแย้งกับข้อค้นพบของ Gedney (1965) Downer (1992)
และ Svantesson (2011) แม้จะใช้ข้อมูลต่างชุดกันในการวิเคราะห์

9) ข้อมูลจากภาษาสาขามุอิกอื่น ๆ ได้แก่ บิด อิดูห์ เคา-คัง ขชิง-มูล และพง ที่มีปริมาณมาก
พอและมีคุณภาพ จะช่วยให้การวิเคราะห์ตีความเกี่ยวกับคำยืมภาษาตระกูลไทในภาษาสาขามุอิก
ตระกูลภาษามอญ-เขมรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, ชมนาด อินทจามรรักษ์, กนิษฐา พุทธเสถียร, ยุพาพร
ฮวดศิริ และสุภาพร ผลิพัฒน์. (2550). ศัพท์านุกรม 15 ภาษาที่พูดในจังหวัดน่าน (รายงาน
ผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

References

- Abramson, A.S., Patrick W. Nye and Theraphan L-Thongkum. (2007). Voice register in Khmu': experiments in production and perception. *Phonetica*, 64 (2-3), 80-104.
- Burling, R. (1962). Review of Smalley, <Outline of Khmu' structure>. *Journal of the American Oriental Society*, 82 (2), 246-9.
- Chafe, W.L. (1963). Review of Smalley, <Outline of Khmu structure>. *American Anthropologist*, 65 (6), 1407-8.
- Diffloth, G. (2005). The contribution of linguistic palaeontology to the homeland of Austro-Asiatic. In L. Sagart, R. Blench and A. Sanchez-Mazas (Ed.), *The Peopling of East Asia: Putting together Archaeology, Linguistics and Genetics*, 77-80. RoutledgeCurzon.
- Downer, G. (1992). The Tai elements in Khmu'. *The Mon-Khmer Studies Journal*, 18-19, 44-51.
- Gedney, W.J. (1965). Old Tai loanwords in Khmu'. Paper presented at the Linguistic Society of America annual meeting. Reprinted in Thomas John Hudak (Ed.), 1997, *William J. Gedney's Tai Dialect Studies: Glossaries, Texts, and Translations*, 1275-1280. Ann Arbor: Center for South and Southeast Asian Studies, University of Michigan.
- Theraphan L. Thongkum. & Chommanad Intajamornrak. (1984). Tonal evolution induced by language contact: a case study of the T'in (Lua') language of Nan province, Northern Thailand. *The Mon-Khmer Studies Journal*, 38, 57-68.
- Lewis, M.P., Gary F.S., & Charles D.F. (Eds.). (2013). *Ethnologue: Languages of the World*, Seventeenth edition. Dallas, Texas: SIL International. Retrieved from <http://www.ethnologue.com>.
- Li, F. (1977). *A Handbook of Comparative Tai*. Honolulu: University Press of Hawaii.
- Matisoff, J.A. (2001). Genetic versus contact relationship: prosodic diffusibility in South-East Asian languages. In A.Y. Aikhenvald & R.M.W. Dixon (Eds.), *Areal Diffusion and Genetic Inheritance: Problems in Comparative Linguistics*, 291-327. New York: Oxford University Press.

- Pittayawat Pittayaporn. (2009). Phonology of Proto-Tai (Doctoral dissertation, Department of Linguistics, Cornell University).
- Suwilai Premsrirat. (2002a). Thesaurus and dictionary series of Khmu dialects in Southeast Asia. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Salaya.
- Suwilai Premsrirat. (2002b). Thesaurus and dictionary series of Khmu dialects in Southeast Asia. Mon-Khmer Studies-Mahidol University Special Publications No.1. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Salaya.
- Sidwell, P. (2013). Mon-Khmer Languages Project. Retrieved from <http://www.sealang.net/monkhmer/>
- Smalley, W.A. (1961). Outline of Khmu' structure (Essay 2). New Haven, American Oriental Society.
- Svantesson, J.-O, Kàm Ràw (Damrong Tayanin), Lindell, K. & Håkan Lundström. Kammu Yüan-English Dictionary. Unpublished ms.
- Svantesson, J.-O. (2011). The representation of Tai onsets in Kammu loanwords. *Linguistics of the Tibeto-Burman Area*, 34 (1), 27-84.